



Festivalul Internațional „George Enescu”, ediția 1, 1958

Recital
DAVID OISTRAH

Ateneul Român, sâmbătă, 20 septembrie 1958
Romanian Athenaeum, Saturday, 20 September 1958

Recital
David Oistrach – vioară/*violin*
Vladimir Iampolski – pian/*piano*

CD 1

Giuseppe TARTINI

1. Sonata op.1 nr. 10 în sol minor „Didone abbandonata”
Sonata in G minor 'Didone abbandonata', Op.1 No.10

12'31”

César FRANCK

- Sonata în la major pentru vioară și pian
Sonata for violin and piano in A major

27'31”

2. *Allegretto ben moderato* 5'57”
3. *Allegro – Quasi lento – Tempo 1 (Allegro)* 8'20”
4. *Recitativo – Fantasia (Ben moderato – Largamente – Molto vivace)* 6'54”
5. *Allegretto poco mosso* 6'20”

T.T. CD 1: 40'13”

CD 2

SCHUMANN/KREISLER

1. Fantezie op.131 în do major

Fantasia in C major, Op.131

14'32"

Karol SZYMANOWSKI

Trei poeme op.30 „Mituri”

Three Poems ‘Mythes’, Op.30

18'12"

2. Fântâna Arethusei/*The Fountain of Arethuse*.....5'18"3. Narcis/*Narcissus*6'22"4. Driadele și Pan/*The Dryads and Pan*.....6'32"

Maurice RAVEL

5. Rapsodia „Tzigane”

‘Tzigane’ Rhapsody8'46"6. George Enescu despre arta interpretativă/*about musical performance* (1951)

(trad. rom. p. 12/see English version at p. 22).....3'14"

7. David Oistrach despre/*about George Enescu și/and the Festival* (1958)

(trad. rom. p. 13/see English version at p. 23).....3'33"

T.T. CD 2: 48'22"

T.T. CD 1 + CD 2: 88'35"

Înregistrări istorice/*Historical Recordings* Radio România (1958)Credite foto/*Photographic credits*: Arhiva Radio România/*Romanian Radio Archives*

©+© 2011, Radio România

Album elaborat în cadrul Colectivului de Valorificare

a Patrimoniului Radio România

*Album produced within the Recovery Group of Heritage Radio Romania*Redactor muzical/*Musical editor*: Tiberiu COMANDAȘU

Mastering: Marilena BARABAȘ

Grafică/*Graphics*: Constantin POPOVICI



David Oistrakh

Aseară, sala Ateneului fremăta de nerăbdarea caracteristică iubitorilor de muzică în preajma unui mare eveniment artistic. În adevăr, prezența lui David Oistrach în țara noastră pentru o perioadă mai îndelungată, amintirea primului său concert de la începutul festivalului, participarea sa ca membru în juriul concursurilor și generozitatea cu care el a răspuns tuturor solicitărilor presei, l-au apropiat și mai mult pe acest mare artist al zilelor noastre de publicul românesc. Ieri ne-am luat rămas bun de la David Oistrach și, ascultându-l la recital, am înțeles din nou cât de mare și cuprinzătoare îi este arta.

S-a vorbit de nenumărate ori despre tonul violonistic al lui Oistrach; el este de o asemenea frumusețe și puritate, emană o asemenea vrajă mângâietoare, încât nu este cu puțință a pomeni cu fiecare prilej despre această mare virtute a artei sale.

Oistrach și-a deschis programul aseară cu una din celebrele lucrări ale repertoriului violonistic: *Sonata în sol minor* de Giuseppe Tartini. Nu este vorba de faimoasa sonată *Trilul diavolului* ci de o alta, tot atât de inspirată și oferind tot atâtea posibilități interpretului. Oistrach o cântă cu simplitate senină și grijă pentru reliefaarea elementului melodic, atât de important în muzica maestrului italian din veacul al XVII-lea. Dar Tartini impune și o mare măiestrie tehnică, pe care violonistul sovietic o desfășoară cu extremă naturaleză. De altfel este necesar să spunem că și tehnica, virtuozitatea la Oistrach au o particularitate evidentă. Pasagiile cele mai dificile sunt rezolvate cu o extremă ușurință, care este rezultatul unei totale stăpâniri a instrumentului. Dar uimitoare mai ales este finețea de filigran a tehnicii sale.

Asupra *Sonatei* de César Franck, Oistrach are o concepție personală care se încadrează perfect în ansamblul stilului său. Este vorba de reliefaarea caracterului poetic al muzicii, de sublinierea duioșiei și lirismului. Astfel concepută, ca rezultat al sensibilității artistice unită cu măiestria instrumentistului, *Sonata* de Franck devine la Oistrach un încântător și duios poem liric. Din aceeași trăire interioară dublată de sonorități de vis, al căror stăpân este în lumea violoniștilor Oistrach, s-a născut interpretarea de admirabilă plasticitate a celor trei poeme programate de Carol Szymanovski intitulate *Mituri*.

Admirabilă a fost interpretarea cunoscutei rapsodii pentru vioară *Tzigane* de Ravel. Cu mână fermă Oistrach surprinde patosul acestei muzici pline de culoare, întorsăturile melodice bruște, tensiunea, ritmica și virtuozitatea ei caracteristică. Într-o astfel de tălmăcire, muzica lui Ravel a răsunat în spiritul ei autentic: ca o întruchipare cu cele mai înalte mijloace artistice a sufletului unui popor.

Ada Brumaru

(Emisiunea „Cronica Festivalului“, 21 septembrie 1958, Programul I, în pauza concertului de la ora 11:00. Arhiva SRR, dosar 315, „Emisiuni muzicale 1958“.)

David Oistrach sau triumful naturaleții

Redat acum circuitului public, după mai bine de o jumătate de secol, recitalul violonistului rus David Oistrach din septembrie 1958 rămâne, fără nici o exagerare, o pagină memorabilă din istoria recentă a artei interpretative. Conservat foarte bine în Fonoteca Radioului, el este elocvent pentru profilul artistic al interpretului. Programul amplu, variat din punct de vedere stilistic, foarte solicitant, pare o călătorie în istoria violonisticii. Nu știu dacă artistul aflat în plină glorie, în pragul împlinirii vârstei de 50 de ani, a urmărit neapărat acest aspect, dar programul său are un evident aer de sinteză, de la Tartini, cel supranumit „maestru al națiunilor”, la Szymanowski și Ravel fiind un parcurs stilistic pe care puțini se încumetă să-l parcurgă într-o singură seară. Iar seara de 20 septembrie 1958, când a avut loc recitalul lui David Oistrach și al pianistului Vladimir Iampolski la Ateneul Român, rămâne astfel o dată demnă de reținut.

David Oistrach (30 septembrie 1908 – 24 octombrie 1974) nu se afla la prima apariție în cadrul ediției I a Festivalului Internațional „George Enescu”. În a doua seară a Festivalului, 5 septembrie, cântase, tot la Ateneu, *Concertul* de Beethoven, la pupitrul Orchestrei Simfonice a Radiodifuziunii Române aflându-se Constantin Silvestri. În 1945 interpretase la București *Concertul* de Ceaikovski, sub bagheta lui George Enescu, de care îl lega o admirație stătornică. În anul următor, când George Enescu a făcut un turneu la Moscova, în calitate de violonist, pianist și dirijor, a fost primit cu mare entuziasm de Oistrach și de ceilalți muzicieni ruși, toți fiind cucerțiți de personalitatea enesciană. David Oistrach a cântat atunci, în 1946, împreună cu George Enescu, *Dublul concert* de Bach și un program de sonate, cu Enescu la pian. Repertoriul artistului român în turneul de la Moscova a cuprins și *Concertul în re minor pentru vioară și orchestră* de Aram Hacıaturian, partitură pe care Enescu o primise la București de la David Oistrach. Dar, dacă ar trebui să-l comparăm ca modalitate de abordare a interpretării violonistice, ar fi greu de spus că David Oistrach urmează calea lui George Enescu, prin ea, apropiindu-se de idealurile lui Eugène Ysaÿe, pe care muzicianul român le împărtășea. Dimpotrivă, la el este greu de identificat, în amănunte tehnice și de concepție interpretativă, o „școală” violonistică. În bună măsură, modelul lui Oistrach, dacă se poate spune așa, a fost el însuși. De la profesorul său din Odesa, Piotr Stolearski, a deprins excelenta poziție a ambelor mâini, siguranța lor ireproșabilă, fără ca efortul să se cunoască. De aici, firescul pe care îl degajă interpretările sale, naturalețea care conduce la ideea unei simplități suverane. La ea, firește, se ajunge după o îndelungă elaborare, dar această elaborare nu se vede, nu e resimțită

ca posibil artificiu. Esențială este, în concepția lui David Oistrach, trăsătura de arcuș, stăpânirea acestuia având prioritate în raport cu tehnica de *vibrato*. Astfel violonistul rus se poate, la rigoare, revendica din tradiția lui Joseph Joachim, deși orice asemenea circumscriere e hazardată. Oistrach „compara trăsătura de arcuș cu respirația – un dar înnăscut, dar care se poate învăța. Un sunet frumos trebuie să pătrundă nu numai cantilena, ci și orice pasaj tehnic.” (Ion Sârbu, *Vioara și maeștrii ei de la origini până azi*, Galați, Editura Porto-Franco, 1994). În acest context, e limpede că tonul atât de particular al lui David Oistrach nu provine din *vibrato*, ci din trăsătura de arcuș, care inspiră un fel de seninătate clasică. O întâlnim atât în pasajul melodic, cât și în cel de pură virtuozitate tehnică, încărcată la el cu rafinament coloristic și întotdeauna cu acoperire în conținutul muzical, fără etalări gratuite ale dexterității, care, spectaculoase în sine, devin goale de sens. Nimic afectat în versiunile lui David Oistrach, cum nici un strop de afectare și artificialitate nu se observa în prezența muzicianului pe scena de concert. Totul părea să exprime, spun cei care l-au urmărit, sinceritate, echilibru, căldură interioară.

După ce se afirmase pe plan național și devenise, la 26 de ani, asistent de vioară la Conservatorul din Moscova, în 1937 lui David Oistrach i se deschidea drumul spre o prodigioasă carieră internațională. În acel an câștiga Premiul I și Medalia de aur la Concursul Internațional „Ysaÿe” de la Bruxelles, la care participaseră 127 de violoniști. Era deja autorul unor veritabile performanțe interpretative: în 1933, de exemplu, cântase, într-un singur program, *Concertele pentru vioară* de Mozart, Mendelssohn-Bartholdy și Ceaikovski. Succesul răsunător de la Bruxelles și cariera din țară i-au adus, între altele, partituri dedicate sau încredințate pentru a fi cântate în primă audiere de Șostakovici (*Concertul nr. 1 în la minor pentru vioară și orchestră*, 1947–48) și Prokofiev (*Sonatele pentru vioară și pian*).

La 50 de ani, David Oistrach fermeca prin „tonul dulce și cald”, care fusese remarcat cu ani în urmă de George Enescu. Sunetul său are o „puritate absolută”, muzicalitatea este desăvârșită. Stilistic, interpretul nu întâmpină nicio dificultate în partituri atât de diferite, niciun efort de acomodare nu poate fi sesizat. El caută mereu sunetul care să exprime cu maximum de fidelitate individualitatea scriiturii în fiecare dintre piesele abordate, individualitate care exprimă o epocă, o mentalitate componistică, un stil particular. Interesant este de observat că David Oistrach nu a ales pentru recitalul din Festivalul „Enescu” celebra *Sonată „Trilul diavolului”* de Giuseppe Tartini, pe care o cânta de altfel cu succes de la vârsta de 16 ani. S-a oprit la o alta, în aceeași tonalitate, *sol minor*, în care este scrisă și „*Trilul diavolului*”, și ea des cântată, plină de eleganță, cu teme

aproape romantice, cel puțin în prima mișcare, lentă, în care poate doar cele câteva triluri amintesc de epoca barocului muzical. Aici David Oistrach, urmat cu finețe de pianistul Vladimir Iampolski, un partener redutabil, optează pentru un sunet interiorizat, în care cuprinde umbrele delicate ale melancoliei, ale unei meditații care te transportă într-o lume de altădată, astăzi utopică. *Sonata în La major pentru vioară și pian* de César Franck, lucrare atât de populară, este tratată de David Oistrach în culori aproape impresioniste, cu o paletă timbrală care convoacă nuanțele cele mai subtile, combinații uneori neașteptate. Nici un accent romanțios sau, dimpotrivă, patetic, în sensul exteriorizării trăirii sentimentale nu se observă în versiunea celor doi muzicieni ruși. În cronică difuzată la Radio în pauza concertului de a doua zi, 21 septembrie 1958, Ada Brumaru observa „finețea de filigran a tehnicii” lui David Oistrach, subliniind concepția personală asupra *Sonatei* de Franck, „încadrată perfect în ansamblul stilului său. Este vorba de reliefarea caracterului poetic al muzicii, de sublinierea duișiei și lirismului.” Dacă, într-adevăr, caracterul poematice se face resimțit în versiunea lui David Oistrach, se cuvine însă observat că această senzație de „poem liric”, acest vis evanescent nu sunt de natură să neglijeze rigoarea construcției. Echilibrul arhitectonic, felul în care sunt reliefate planurile mari care asigură stabilitate sunt evidente pentru ascultător.

Fantezia în Do major de Schumann, în transcripția pentru vioară și pian a lui Fritz Kreisler, pare un interludiu în culori pastelate în programul recitalului. „*Miturile*” pentru vioară și pian – cele 3 *Poeme op. 30* – de Karol Szymanowski și *Rapsodia „Tzigane”* de Maurice Ravel solicită din plin tehnica de virtuozitate, aproape tot ce se poate imagina ca pasaje de dificultate în scriitura violonistică. În cele trei poeme muzicale cu temă mitologică, diferite ca trăire emoțională, uneori cu accente expresioniste – *Fântâna Arethusei, Narcis, Driadele și Pan* –, firul epic, nu foarte ușor de aflat în partitura compozitorului polonez, este urmat cu multă abilitate. Cu sugestiile ei acvatice, mai ales la începutul piesei, *Narcis* devine, progresiv, o muzică plină de tensiuni interiorizate, dar și „imprevizibilă”, ceea ce poate crea impresia de dramatism, pe care David Oistrach o sesizează adecvat. Niciunul dintre efectele indicate în partitură nu rămâne exterior, nemotivat, simplu artificiu fără legătură cu ansamblul discursului muzical. La fel cum în *Rapsodia „Tzigane”*, studiul atent, de laborator, al detaliilor stilistice nu este un obstacol în calea autenticității.

Costin Tuchilă

The mixed recital program presented by David Oistrakh and pianist Vladimir Iampolski underlines the important role that chamber music has always played in the history of the 'George Enescu' International Festival. This is a tradition that continues to the present day, with the finest musicians playing varied repertoire before knowledgeable and enthusiastic Romanian audiences. In these recordings we have the rare opportunity to encounter a master violinist performing *live*, when at the height of his powers. The works Oistrakh plays are all part of the standard international repertoire, but for any music-lover it is the opportunity to hear him *live*, rather than under the highly organised conditions of the recording studio, that give the best impression of Oistrakh's highly passionate style of playing, which was rooted firmly in the Russian school.

Evan Dickerson,
music critic and Board Member of the Enescu Society, London